

1 PŘEDMĚT PŘEVODU SE ZŘETELEM K ÚČASTI V KORPORACI¹

Karel Eliáš

1.1 Východiska

Vyděme z pojetí, že převod je především obligace založená smlouvou, jejímž výsledkem je změna vlastníka určitého majetku.² Mluvíme-li o předmětu obligace (závazku, závazkového právního poměru nebo vztahu), hodí se poukázat, že dlouhá desetiletí dominovalo v našem prostředí pojetí, že obligace mají předmět přímý a nepřímý,³ popř. primární a sekundární,⁴ přičemž za první z obou předmětů se pokládá plnění (*dare, facere, omittere, pati*), za druhý pak to, co má být plněno (předmět plnění). Z takového rozlišování nechci ve vztahu k tomuto příspěvku vytěžit víc než justifikaci záměru zabývat se v následující studii oběma aspekty.

V tomto příspěvku se budeme zabývat převodem účastí v korporacích, nikoli tedy jen v obchodních korporacích. Ohledně posledně uvedených je pojednávána problematika rozpracována v odborné literatuře nejdetailněji, protože jde o ustálené

---

¹ Příspěvek je výstupem projektu APVV-18_0337 „Zodpovednosť členov orgánov obchodných spoločností medzi korporáčnym, insolvenčným a trestným právom“.

² Nemíním se zde pouštět do rozborů a diskusí, zda lze či nelze mít ve vlastnictví i jiné statky než jen hmotné věci, a zda je tedy korektní kvalifikovat převádění účasti na korporaci jako převod vlastnického práva. Slovenské právo je v daném směru méně jednoznačné než české. Nicméně např. Nejvyšší soud SR opakovaně připustil (např. v rozsudcích sp. zn. 2 Cdo 168/2005 z 31. 3. 2006, sp. zn. 5 Obdo 11/2007 z 25. 6. 2008 nebo sp. zn. 8 Cdo/196/2018 z 28. 1. 2020 aj.), že obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným může být součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů, i když do něj patří „všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva“ (§ 143 OZ); byť neopustil myšlenku, že obchodní podíl není věcí, ale jinou majetkovou hodnotou. Použil však argument, že „pojem vec je potrebné chápať pre účely BSM extenzívnejšie a to vo význame pojmu majetok“, odkázav na čl. 20 Ústavy SR). Myslím, že vůbec by bylo namístě vycházet z čl. 20 odst. 1 slovenské Ústavy a přizpůsobit mu civilistické chápání, obdobně jako se stalo v České republice se zřetelem k čl. 11 odst. 1 české Listiny základních práv a svobod, a opustit jedno z ustálených dogmat pandektistiky.

³ KNAPP, V. in KNAPP, V., LUBY, Š. et al. *Československé občanské právo. I. 2. vyd.* Praha: Orbis, 1975, s. 276, 460 a násl.; DULAK, A. in LAZAR, J. et al. *Občianske právo hmotné. 2. Závazkové právo. Právo duševného vlastníctva.* Bratislava: Iuris Libri, 2014, s. 24, 26.

⁴ ŠVESTKA, J. in KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. et al. *Občanské právo hmotné. II.* Praha: Codex, 1995, s. 67 a násl.

téma komercialistiky. Navíc, zvláště ve vztahu k akciovým společnostem, společnostem s ručením omezeným a k družstvům, množství otázek spojených s převodem účasti v nich řeší bohatá judikatura.

Mluvíme-li o korporaci v souvislosti s převodem účasti v ní, podává se z toho *per se*, že půjde o korporace v režimu soukromého práva. Uvažujeme-li o možnosti převodu účasti v korporaci, je nasnadě východisko, že účast v soukromoprávní korporaci lze převést, pokud to zákon nezakazuje, zatímco v případě veřejnoprávních korporací by převod účasti musel zákon připustit. U veřejnoprávních korporací⁵ je smluvní převod účasti zásadně vyloučen.

K juristické formulaci připouštějící výjimky z pravidla vede skutečnost, že právnické snahy veřejnoprávní korporace pojmově uchopit přece jen nedokázaly vymezit nepropustnou hranici, takže se vyskytnou právnické osoby, ohledně nichž můžeme být nejistí. Tento aspekt má sice pro pojednané téma význam, nicméně nikoli kruciólní. Proto jen poznamenejme, že k takovým mohou patřit zejména ty, které se ocitají v nejasném prostoru na pomezí práva soukromého a veřejného: jednak jde o korporace zřízené sice veřejnoprávní cestou a nadané v určitých směrech výkonem veřejné moci, ale s dobrovolným členstvím,⁶ jednak jde o korporace, které sice vznikají soukromoprávně, avšak stát na ně přenáší výkon veřejné moci,⁷ anebo dokonce připouští, aby si samy (*quasi potestatem publicam*) autonomně konstitovaly.⁸ V těchto případech je významné, zda zákon stanoví nějaké podmínky pro členství v některých právních formách těchto korporací a zda stanoví takové podmínky, jež převod účasti fakticky vylučují, popř. zda převod účasti přímo zakazují.

⁵ Veřejnoprávními korporacemi se v československé literatuře zabýval v dávnější době MATĚJKA, J. *Pojem veřejnoprávní korporace*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1929, nověji v české literatuře BERAN, K. *Právnické osoby veřejného práva*. Praha: Linde, 2006.

⁶ Jde např. o komory zřízené sice zákonem, ale s dobrovolným členstvím, jako jsou Slovenská obchodná a priemyselná komora (zák. č. 9/1992 Zb.), Slovenská živnostenská komora (zák. č. 126/1998 Z. z.) nebo komory zřízené zákonem č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

⁷ Sem můžeme zařadit honební společenstva (zák. č. 449/2001 Sb., o myslivosti) a poľovnícké organizácie (zák. č. 274/2009 Z. z., o poľovníctve), anebo rybářské svazy; Slovenský rybársky zväz je výslovně uveden v zákoně č. 216/2018 Z. z., o rybárstve (§ 4, § 36), o rybářských svazech českém a moravském sice zák. č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů, mlčí, ale to neznamená, že by např. jeho členové nevykonávali veřejnou moc (v rámci Českého rybářského svazu působí necelých 5 000 členů rybářské stráže).

⁸ V té souvislosti lze poukázat na církve a náboženské společnosti (popř. jejich svazy) podle zákonů č. 308/1991 Zb., o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, a č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení cirkví a náboženských spoločností. Na registrované církve a náboženské společnosti stát přenesl některé své agendy, avšak Beran (op. cit., s. 180 a násl.) kromě toho poukazuje, že církve v určitém ohledu „vykonávají veřejnou moc“, aniž by měl stát možnost zasahovat do výkonu této moci“ (s. 183), přičemž ovšem pro církve a náboženské společnosti jako soukromé osoby neplatí v tomto druhém ohledu omezení, jimiž jsou při výkonu veřejné moci vázány stát a územní i profesní veřejnoprávní korporace; český Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/02 z 27. 11. 2002 zaujal stanovisko, že tyto právnické osoby jsou korporace soukromoprávní, tudíž mohou činit vše, co jim zákon nezakazuje.

1.2 Účast v korporaci jako předmět převodu

Český občanský zákoník zvolil v úpravě právnických osob řešení v kontextu civilních kodifikací celkem neobvyklé. Obsahuje totiž mj. obecná ustanovení o korporacích (§ 210 až 213 obč. zák.). V § 212 odst. 1 obč. zák. se stanoví, že člen korporace má povinnost chovat se vůči společnosti čestně a zachovávat její vnitřní řád, že korporace svého člena nesmí bezdůvodně zvýhodňovat nebo znevýhodňovat a že musí šetřit členská práva člena i jeho oprávněné zájmy. V druhém odstavci zákon se zřetelem k faktu, že člen korporace zpravidla disponuje hlasovacím právem, formuluje právní pravidlo, jaké následky má zneužití tohoto práva. Komentářová literatura poukázala, že práva a povinnosti člena ke korporaci a korporace k členovi jsou vzájemně provázané.⁹ To je nepochybně správné, protože poměr založený členstvím ke korporaci je obligacní. Ovšemže jde o obligaci komplikovanou, což je dáno složitou strukturou vzájemných práv a povinností.

Nedosti na tom. Pro naše téma je podstatné, že osoba nabývající členství získává v korporaci v důsledku toho oprávnění a povinnosti různé kvality a rozsahu nejen v závislosti na určité právní formě korporace, ale i na konkrétní jednotlivé korporaci. Na tato členská práva a povinnosti nelze nahlížet jako na nesourodou směsici jednotlivin, ale jako na ucelený a vzájemně provázaný soubor tvořící organický celek. Zakládá možnost člena uplatňovat a prosazovat v korporaci své zájmy v určité kvantitě a kvalitě. Nejde tedy o konglomerát práv a povinností, ale o jejich kompaktní svazek.¹⁰ Můžeme o něm mluvit jako o účasti,¹¹ byť se ve vztahu k určitým právním formám korporací nebo k jejich skupinám volí jiná označení, např. členství,¹² členský podíl¹³ aj.

V právu obchodních korporací je základním pojmem podíl. Český zákon o obchodních korporacích jej zvolil jako obecný. Zvolil definici, že podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Na Slovensku spojuje Obchodný zákonník obecný pojem podílu jen s obchodními společnostmi a v § 61 odst. 1 se zákonodárce zaměřil na opticky nejpřitažlivější materiální aspekt slovy, že „podiel je miera účasti spoločníka na čistom obchodnom

⁹ HRABÁNEK, D. in PETROV, J. et al. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 273–274.

¹⁰ Normativně aspekt ucelenosti a provázanosti vyjadřuje § 230 OBZ – sice bez ambice formulovat obecné pravidlo (přesto je však bezděky odráží), kde se normuje o právech a povinnostech spojených s členstvím v bytovom družstvu.

¹¹ Srov. § 31 z. o. k., kde se podíl ztotožňuje s účastí společníka v korporaci.

¹² To je nejčastější označení ve slovenských i českých zákonech týkajících se korporačních entit, ať jde o občanské zákoníky (rozdílně od české kodifikace, kde se s tímto pojmem setkáváme v několika desítkách případů, má Občianský zákonník v § 20h právní pravidla o členství v zájmovém sdružení právnických osob a několik ustanovení o členství v družstvu), nebo o speciální zákony týkající se občanských sdružení (zák. č. 83/1990 Zb.), politických stran a politických hnutí (zák. č. 424/1991 Sb., zák. č. 85/2005 Z. z.), církví a náboženských společností (zák. č. 308/1991 Zb., zák. č. 3/2002 Sb.) a další.

¹³ Srov. § 223 OBZ.

ímaní společnosti“. Jde o dobový průmět třicet let starých představ projektantů zákoníku nesený spíše dojmem než pochopením institutu. Literatura na to nemohla reagovat jinak, než že citované ustanovení „vyjadruje len jednu, a to majetkovú stránku zložitého právneho vzťahu medzi spoločníkom a spoločnosťou“. ¹⁴ Tak se obsah § 61 odst. 1 OBZ dosti míjí s podstatou. Tu vystihuje až v kazuistice společnosti s ručením omezeným § 114 odst. 1¹⁵ a u družstev § 223 odst. 2 OBZ. ¹⁶

Z uvedeného vyplývají tři otázky:

1. Má podíl člena obchodní korporace skutečně majetkovou a nemajetkovou složku v tom smyslu, jak se ustálila nauka obchodního práva v posledních desetiletích?
2. Lze vůbec poznatky ohledně podílu v obchodní korporaci abstrahovat do obecného závěru dopadajícího na všechny soukromoprávní korporace?
3. Co vlastně představuje účast v korporaci z hlediska občanského práva, tj. do které pojmové kategorie spadá?

1.2.1 Majetková a nemajetková složka podílu

U zrodu tohoto pojetí stála stať Jarmily Pokorné.¹⁷ Autorka zde rozdělila účastnická práva společníka ve společnosti s ručením omezeným „na práva majetková a práva na řízení a kontrolu společnosti“¹⁸ Druhá z obou skupin v tomto členění implikuje vnímání, že oprávnění do ní zařazená majetkový charakter nemají (byť to Pokorná tak nenapsala). Odtud se rozvinul a ustálil právnícký náhled, že podíl zahrnuje vedle majetkové i nemajetkovou složku (označovanou někdy rovněž jako osobní), reflektovaný nejen řadou slovenských i českých děl o obchodních společnostech, ale i judikaturou.¹⁹

U podílu v obchodní společnosti není pochyb, že jde o hodnotu v majetku společníka. Totéž platí o podílu člena družstva. Musíme si tedy položit otázku, zda některá dílčí subjektivní práva společníka (člena družstva) tvořící účast (podíl) člena

---

¹⁴ KOLAŘÍKOVÁ, M. in ŽITŇANSKÁ, L. et al. *Základy obchodného práva. 1.* Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 150. Shodně ĎURICA, M. in PATAKYOVÁ, M. et al. *Obchodný zákonník. Komentár.* 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 275 a násl. (tak již v prvním vydání publikace z r. 2006, s. 146 a násl.).

¹⁵ „Obchodný podiel predstavuje práva a povinnosti spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti.“

¹⁶ „Členský podiel predstavuje mieru účasti člena na družstve.“

¹⁷ POKORNÁ, J. K vymezení pojmu obchodní podíl. *Právník.* 1995, roč. CXXXIV, s. 872 a násl.

¹⁸ *Ibid.*, s. 879.

¹⁹ Např. Nejvyšší soud ČR v usneseních sp. zn. 29 Cdo 3024/2016 z 26. 4. 2018 nebo sp. zn. 29 Cdo 2025/2016 z 29. 5. 2018 a dalších konstatuje, že minoritním akcionářům v určité situaci „zůstává zachována pouze majetková složka jejich účasti ve společnosti“. Týž soud v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2426/2008 z 26. 1. 2010 (a dalších) ohledně podílu v družstvu uvádí: „Členský podíl má svoji kvantitativní a kvalitativní stránku či složku. Kvantitativní stránka vyjadřuje majetkový podíl člena na družstvu. Kvalitativní stránka představuje souhrn jednotlivých práv a povinností člena.“

korporace, a tedy i majetkový celek, mohou mít nemajetkovou povahu. Vždyť přece vykonávání práv nakládat s hlasovacím právem, a podílet se tak na rozhodování o korporaci, a práv z toho vyplývajících, např. domáhat se soudního vyslovení neplatnosti rozhodnutí, nebo práv podílet se přímo či nepřímo na kontrole, např. nahlížet do obchodních knih, požadovat informace a vysvětlení atd., má především majetkový efekt. Přímo ovlivňuje hodnotu účasti (podílu). Navíc nelze přehlížet, že účast v korporaci (podíl) spoluvytvářejí také povinnosti, u nichž o nějaké nemajetkové složce nemůže být ani řeči. Myslím, že mám-li nějakou majetkovou hodnotu, s níž jsou organicky spojena práva a povinnosti, sotva lze tvrdit, že v tomto rámci existuje nějaká nemajetková složka. To bychom mohli se stejnou logikou např. tvrdit, že nájemní právo k bytu (tedy nájemcovo právo na plnění proti pronajímateli, jež je jako pohledávka v majetku nájemce) je průmětem složité strukturované obligace zahrnující kromě majetkové i nemajetkovou složku, do níž spadají např. oprávnění přijímat v bytě návštěvy, opalovat se na balkoně, kochat se vyhlídkou z okna atd., třebaže i v těchto případech nejde o nic jiného než o výkon *iuris utendi*, tedy majetkového práva.

Uznáváme-li tedy, že podíl určité osoby v obchodní korporaci reprezentuje součást majetku společníka (člena),²⁰ ztrácí opodstatnění myšlenka dělení jeho složek na majetkové a nemajetkové: její efekt spočívá v důkazu nehynoucí přitažlivosti juristického *l'art pour l'art* v právnickém myšlení.

1.2.2 Justifikace zobecnění

Fakt, že podíl v obchodní korporaci představuje majetkový statek, nevzbuzuje pochybnosti. Ale můžeme si položit otázku, jak tomu je v dalších soukromoprávních korporacích.

1.2.2.1 Spolek (občianske združenie)

Nejtypičtější z nich – a vlastně prototyp všech korporací – je spolek. O spolcích normují již slovenská Ústava (čl. 29) i česká Listina základních práv a svobod (čl. 20). Z jejich dikce však plyne, že oba právní předpisy chápou jako obecný pojem sdružení,²¹ kterýžto pojem v podobě občanského sdružení převzal i zákon

²⁰ Např. ČECH, P., ŠUK, P. *Právo obchodních společností*. Praha: Hexnerová – Bova Polygon, 2016, s. 233 a násl.; HAVEL, B. in ŠTENGLOVÁ, I. et al. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 77 a násl.

²¹ Srov. čl. 26 odst. 1 Ústavy SR: „Každý má právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach.“ a čl. 20 odst. 1 české Listiny: „Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“ KRIŽAN, L. *Autonómia športu vs. intervencie a financovanie športu štátom: stručné dejiny vzťahov štátu, športových spolkov a práva na území Čiech, Moravy a Slovenska*. In GAJDOŠOVÁ, M., KOŠIČIAROVÁ, S. (eds.). *Sloboda združovania. Verejnoprávne a súkromoprávne aspekty*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis – Veda, 2019, s. 145 a násl. předestřel úvahu, že se volbou slov „sdružení“ a „sdružovat se“ zamýšlelo

č. 83/1990 Zb., o združování občanov, do § 2 odst. 1.²² V české jurisdikci se naopak koncept spolkového práva upraveného speciálním zákonem opustil. Spolek je upraven v občanském zákoníku (§ 214 až 302 obč. zák.). Dále budeme označovat jako spolky i združenia podle zákona č. 83/1990 Zb.

Slovenský zákon č. 83/1990 Zb. stanoví, že „práva a povinnosti člena združenia upravujú stanovy združenia“ (§ 3 odst. 3). Obdobně stanoví i český občanský zákoník v § 218 písm. c), že spolkové stanovy mj. obsahují „práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat“. Účast ve spolku označují slovenská i česká úprava jako členství.

Česká úprava, zatím stále ještě celkem nová, vyvolala nejrůznější diskuse. Uvedme nejprve kategorický Dvořákův úsudek, že „členství ve spolku je osobním vztahem spolku samého a jeho člena [...]. Členství nemá [...] majetkovou složku [...] člen nikdy nevlastní žádný podíl ve spolku [...]. Vzhledem k tomu není ani možno členství ve spolku ocenit“.²³ Také Mészáros konstatuje na adresu české úpravy, že „členstvo v spolku je povahou osobné právo [...]“. Zdá se, že podobné soudy jsou příliš zjednodušující.

Andreas von Tuhr napsal ve výkladu obecné části německého civilního práva, že „mezi spolkem a členem existuje právní poměr, z něž pro člena vycházejí vůči spolku práva a povinnosti rozličné povahy“.²⁴ Není pochyb, že členství ve spolku není jen právní poměr mezi členem a spolkem, ale že to je také subjektivní právo osoby, která je členem spolku.²⁵ Je snadné dospět k závěru, že členství ve spolku představuje svazek práv a povinností²⁶ zákonem blíže neurčených (česká úprava je konkrétnější, ale v drtivé většině dispozitivní), jejichž kreace je svěřena podle zásady spolkové autonomie spolkovým stanovám, což v praxi vede k možnosti značných variabilit, např. včetně možnosti vytvářet různé druhy členství.²⁷ Nicméně i komplex práv a povinností utvářejících členství osoby ve spolku tvoří organický

---

vyhnout se negativním konotacím způsobených vlivem „totalitnej legislativy“, v jejímž trestním právu „sa pojmy ‚spolčiť sa‘ či ‚spolčenie‘“ trvalo objavujú v negatívnych konotáciach“. O spolčení v tomto smyslu však normoval už čtvrt století před rokem 1948 zák. č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, a to v § 9.

²² Srov. formulaci: „spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia, kluby a iné občianske združenia.“

²³ DVOŘÁK, T. in ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. et al. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 694. Také MĚSZÁROS, M. O združování zamestnancov v odborových organizáciách v 21. storočí. In GAJDOŠOVÁ, M., KOŠIČAROVÁ, S. (eds.) *Sloboda združovania. Verejnoprávne a súkromoprávne aspekty*. Trnava: Typi Universitatis Tynaviensis – a Veda, 2019, na s. 219.

²⁴ „Zwischen Verein und Mitglied besteht ein Rechtsverhältnis, aus welchem für das Mitglied Rechte und Pflichten verschiedener Art gegenüber dem Verein hervorgehen.“ TUHR, A. von. *Der Allgemeiner Teil des Deutschen Bürgerlichen Rechts. Bd. I. Allgemeine Lehren und Personenrecht*. Leipzig: Duncker & Humblot, 1910, s. 542.

²⁵ FLUME, W. *Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts. Bd. I/2. Die Juristische Person*. Berlin – Heidelberg – New York – Tokyo: Springer, 1983, s. 258.

²⁶ Jak píše BORK, R. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs*. 3. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck, 2006, s. 92, „ein ganzes Bündel von Einzelrechten“.

²⁷ Na to odkazuje český občanský zákoník v § 220.

celek, obdobně jak tomu je u obchodní společnosti nebo družstva. Můžeme tedy zkoumat jeho podstatu a povahu.

Členství ve spolku je vnímáno jako vysoce osobní právo („*höchstpersönliche Recht*“).²⁸ Není to tak ale proto, že by dílčí práva utvářející účast ve spolku byla jen osobní v tradičním slova smyslu. Často se uvádí, že se účast ve spolku váže k osobě člena a že členství nelze převést ani dědit. To ale platí, jen pokud zákonná úprava převod a přechod členství kogentně vyloučí. Výslovné úpravy jsou známy např. z Německa nebo Švýcarska,²⁹ leč v obou jurisdikcích jde o zákonnou dispozici.³⁰ Další důvody označování účasti ve spolku za osobní spočívají v tom, že značný význam má osobní aktivita člena v rámci spolku: zákonnou podmínkou vzniku členství ve spolku není majetková participace na činnosti spolku, např. vkladem, ručením apod.³¹ Krom toho většinu členských práv charakterizuje závislost jejich vzniku a zániku na souhlasu člena spolku.³²

Pojetí osobní povahy účasti ve spolku nevyklučuje existenci majetkových práv člena vůči spolku. Sice se vychází z pojetí, že člen nemá právo na výplatu podílu ze spolkového zisku, nicméně i v takovém případě může člen čerpat z dobrého hospodaření spolku a z jeho prosperity výhody. K tradičním právům, provádějícím spolky od počátku, patří právo užívat spolková zařízení,³³ jež je trvalou součástí spolkového života.³⁴ Nejde jen o užívání, ale také o poskytování služeb členům spolku,³⁵ ať již jde o přednášky, vzdělávací kurzy, zájezdy aj. a vůbec o všechny „výhody spolku, které pro své členy spolek aktuálně nabízí“,³⁶ přičemž není vyloučeno např. ani vyplacení podpory nebo jiných dávek členům spolku. Rovněž nelze přehlédnout, že stanovám nic nebrání, aby členům spolku založily pro případ likvidace spolku právo na podíl na likvidačním zůstatku.

K těmto základním aspektům, kdy členům vznikají vůči spolku jednak práva podílet se na činnosti spolku a (přímo nebo nepřímo) na správě a kontrole jeho záležitostí, jednak práva na plnění penězi ocenitelná, lze přiřadit práva doplňková, spojená s některými druhy členství, vázaná na zakladatele spolku, emeritní předsedy atp. I ta mohou být penězi ocenitelná.

²⁸ HEINI, A., SCHERRER, U. in HONSELL, H., VOGT, N. P., GEISER, T. (eds.) *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht. Zivilgesetzbuch I.* 2. vyd. Basel – Genf – München: Helbing & Lichtenhahn, 2002, s. 474.

²⁹ § 38 BGB, čl. 70 ZGB.

³⁰ REUTER, D. in SÄCKER, J. et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd. I.* München: C. H. Beck, 1993, s. 530; HEINI, A., SCHERRER, U. op. cit., s. 479 a násl.

³¹ TELEC, I. *Spolkové právo.* Praha: C. H. Beck, 1998, s. 44 a násl.

³² HEINI, A., SCHERRER, U., *ibid.*

³³ DUSIL, V., KLIMENT, J. *Spolky; shromáždění a politické strany podle práva československého.* Praha: V. Linhart, 1936, s. 32.

³⁴ BÍLKOVÁ, J. in LAVICKÝ, P. et al. *Občanský zákoník. I. Obecná část (§ 1–654).* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1150. Nemusi jít jen o užívání sportovišť, jak autorka poukazuje, ale může se také týkat knihoven, čítáren, klubových prostor, počítačů atp.

³⁵ Srov. PEDRAZZINI, M. M., OBERHOLZER, N. *Grundriss der Personenrechts.* Bern: Stämpfli & Cie, 1989, s. 230.

³⁶ Článek VI. stanov spolku Dobřejobovický čtyřlístek.

Uzavřít můžeme snad takto: Účelem spolku je naplňování společného zájmu jeho členů, přičemž tento účel nemá být výdělečný [§ 3 odst. 3 písm. b) zák. č. 83/1990 Zb., § 217 odst. 1 obč. zák.]. To zdůvodňuje koncept, že členům nelze založit právo podílet se na zisku spolku. Podnikatelské a jiné hospodářské aktivity však absolutně vyloučeny nejsou. Lze vykonávat jako vedlejší činnost, pokud ta sleduje podporu hlavní spolkové činnosti nebo hospodárné využití spolkového majetku. Odtud vzniká představa zakládání spolků za účely veskrze bohubilými. To jistě není pravda a zákonná úprava nic takového nenařizuje. Česká úprava je konkrétnější než slovenská. Podmiňuje vytvoření spolku společným a trvajícím zájmem osob, jež se ve spolku spolčují. Spolky sledují soukromý zájem svých členů. Že se může překrývat s obecným zájmem, není pochyb. Často se tak také děje. Avšak z databáze spolků, jež je v České republice veřejně dostupná,³⁷ je zřejmé, že také tomu tak často není nebo nemusí být, jak lze soudit již z některých jejich názvů.³⁸ Je to tak správně. V ideálním světě má spolek snad sloužit „k plnění [...] sociálně prospěšných úkolů“.³⁹ V logice svobodné společnosti má spolek vyhovovat privátním zájmům svých členů. Rozmanitost spolkových účelů, když každý spolek představuje „samostatnou osobnost“ cílicí „k dosažení některého účelu životního“,⁴⁰ je podmíněna variabilitou soukromého života a soukromých zájmů. Této rozmanitosti může v konkrétních věcných a osobních souvislostech vyhovovat i taková úprava stanov, která – třeba i po splnění určených podmínek – připustí převod účasti ve spolku. Tehdy je ovšem nepochybné, že členství bude jako obchodovatelný statek představovat majetkový kus nadaný peněžitou hodnotou. Z toho však nutně neplyne, že v jiných případech členství takový charakter mít nemá nebo mít nemusí (podstata každé korporace je majetková).⁴¹

³⁷ spolkovyrejstrik.cz

³⁸ V českém spolkovém rejstříku najdeme např. Cigar & Cocktail Club, Přátele dobré zábavy, z. s., Ohnivá Čarodějky z. s., Klub Šipkařů a Karbaníků z Troubelic, z. s., Koukeje letět, z. s., Pivní klub Jany Herodkové aj.

³⁹ BLÁHA, I. A. *Sociologie*. Praha: Academia, 1968, s. 387. Autor vidí patologickou úchytku spolkového zřízení v jeho fungování a „perverzi spolkové funkce v tom případě, když spolek neodpovídá žádné sociální potřebě“. *Ibid.*, s. 386 a násl.

⁴⁰ PRAŽÁK, J. *Rakouské právo ústavní. Část třetí. Ústava říšská*. Praha: Jednota právnická v Praze, 1898, s. 74.

⁴¹ To je však aspekt mimo téma příspěvku; nutně by si zasloužil samostatné zkoumání. K tomu např. KNAPP, V. O právnických osobách. *Právník*. 1995, roč. CXXIV, s. 980 a násl., ELIÁŠ, K. Masky a démoni (O přístupech soukromého práva k právnickým osobám). *Právník*. 2010, roč. CIL, s. 1097 a násl.